

Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmän kokoukset 1-2/2024

1. Omavalvonta toimistoissa

Omavalvontasuunnitelma on otettu käyttöön toimistoissa.

Keskusteltiin siitä, mitä valvonta käytännössä tarkoittaa ja miten sitä kannattaisi hoitaa:

- jokaisen Osaavaan tavoite esim. omaisuusluettelo, tilin täsmäytys kuukausittain, omaisuus, saatavat, osuudet; raportit – omat kullekin ryhmälle; sihteerit, edunvalvojat, vuosittain vaihtelee, tavoitekeskusteluissa käydään läpi miten toteutunut
- seurantaa esim. kaksi kertaa vuodessa; tiimiesimies, yksikkövastaava, johtava
- ristiintarkastus edelleen tärkeä etenkin, jos/kun on vaarallisia työyhdistelmiä, esim. kunkin sihteerin 20 tiliä tarkastaa tai tekee toinen, voisi laajentaa myös täsmäytykseen
- Osaavassa voisi olla myös toimiston tavoitteissa nostot vuosittain; toimiston olosuhteet ja työnjako, tilat, yms. huomioidaan tavoitteiden asettelussa (palvelulupaus, perehdyttäminen, vaihtuvuuteen liittyvät toimintatavat)
- yhteiset omavalvonta päivät, vuosikello, teematarkastukset pitkin vuotta, raporttitiedot
- 2024 kyse vielä toimintatapojen luomisesta ja harjoittelusta, hyvien käytäntöjen etsimisestä
- jäsenet Heli S ja Leena R ovat esitelleet omavalvontaa ajankohtaiskatsauksissa.

2. Elatusapuasioista tulleita kysymyksiä

Edunvalvontapalkkion maksaminen alaikäisen itsenäistymisvaroista

- erään hyvinvointialueen kanta **on, että** edunvalvontapalkkio tulisi maksaa edunvalvottavan omista varoista eikä itsenäistymisvaroista
- keskustelussa todettiin tilanteiden olevan hyvin monenlaisia; isoja perhe-eläkkeitä, omaisuutta, ei varoja lainkaan, palkkio hyväksyminen asiakasmaksussa jne., itsenäistymisvarat edunvalvojan hallinnassa/sosiaalihuollon vallinnassa
- ryhmä ei voi antaa suositusta/kantaa, edunvalvoja harkitsee päämiehensä etujen mukaan palkkion maksamisen ja sosiaalipuoli päättää itsenäistymisvarojen käytöstä, jos ne ovat sen hallussa
- jäsen Heli S hoitaa paljon alaikäisiä päämiehiä eikä ole suurempiin ongelmiin törmännyt; jos palkkio on määrätty tulo- ja omaisuusrajojen ylittyessä, palkkio on maksettu ja hyväksytty päämiehen asiakasmaksussa vähennyksenä.

Edunvalvojan sijaisuus elatusapuasiassa

Kysytty, tuleeko elatussopimus tehdä lastenvalvojan ehdotuksen mukaan vaikkapa vain elatustuen suuruiseksi? Työryhmän näkemys:

- vanhemmilla on elatusvastuu, vaikka lapsi olisi sijoitettu/huostaanotettu
- elatusapu määräytyy yleisten periaatteiden mukaan, Laki lapsen elatuksesta
  - 1 § Lapsella on oikeus riittävään elatukseen. Se käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset.

- 2 § Vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykynsä mukaan. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan sekä seikat, joiden johdosta vanhemmille ei aiheudu lapsen elatuksesta kustannuksia tai ne ovat vähäiset.
- 8 § Hyvinvointialueen on vahvistettava elatusavusta tehty sopimus, jos sopimuksen sisältö on tämän lain mukainen ja sopimus on tehty säädettyssä muodossa sekä muutoin tämän lain säännöksiä noudattaen. Ennen sopimuksen vahvistamista hyvinvointialueen on erityisesti harkittava, voidaanko sopimusta pitää kohtuullisena ottaen huomioon lapsen oikeus riittävään elatukseen, vanhempien maksukyky sekä muut asiaan vaikuttavat seikat siten kuin 1–3 ja 6 §:ssä säädetään.
- edunvalvojan sijainen ajaa päämiehensä etua ja jos sopimusta ei synny, harkitsee kanteen nostamisen (tehtävän sisältö huomioiden)
- käytössä OM ohje elatusavun määrästä <https://oikeusministerio.fi/usein-kysytyja-julkaisuja> ja laskurit yms. soveltuvin osin
- aina kyse tapauskohtaisesta harkinnasta, laskelmat täytyy olla, edunvalvoja ei voi laittaa nimeä sopimukseen, jonka perusteista ei ole varmistunut, että ovat päämiehen edun mukaisia (määrä ja sopimuksen kesto)
- jos toistaiseksi voimassa oleva sopimus ja edunvalvonta voimassa edelleen, tulee seurata, tapahtuuko muutoksia elatusvelvollisten tilanteessa.

3. Edunvalvonnan haltuun jääneen omaisuuden käsittely (kysymys Foorumilta)

Keskustelu

- tärkeintä toimia edunvalvonnan aikana niin, että uusia tilanteita ei synny (tiedot Edvardissa, omaisuutta ei oteta toimistoon tai toimiston tallelokeroon jne.)
- kyse ei ole löytötavarasta, joten löytötavaralaki ei sovellu sinänsä, ehkä vähäisen omaisuuden käsitettä voisi tulkita sen kautta
- arvopaperit, arvo-osuudet ja rahavarat voi tallettaa AVI:oon
- ryhmän käsityksen mukaan ne tilanteet, joissa ei tiedetä/löydetä luovutuksensaajaa tai hänen perillistään, ovat hyvin harvinaisia, kyse lienee siitä, että luovutuksensaaja on kuollut tai on ollut passiivinen ja joudutaan etsimään hänen perillisiään tai luovutuksensaajalla ei ole osoitetta väestötietojärjestelmässä
- jäsenten käsityksen mukaan toimitaan seuraavasti: kun luovutuksensaaja/sijaan tullut on selvitetty osoitteineen (entinen päämies, kuolinpesä, perillinen, valtio), lähetetään noutamispyyntö ja jos ei nouda ilmoitetun ajan puitteissa, lähetetään omaisuus tai vaihtoehtoisesti ilmoitus arvottoman omaisuuden hävittämisestä omaisuuteen oikeutetulle
- jos osoitetta ei löydetä millään toimilla, harkitaan omaisuuden arvon mukaan sen jatkokäsittely, näissä tilanteissa tarpeen johtavan edunvalvojan mukanaolo, koska omaisuus on toimiston tiloissa
- tärkeä arvioida omaisuus ja kirjata toimenpiteet vastaisen varalle ja jos päätyy harkinnassa hävittämiseen moiteajan tai 6 vuoden jälkeen, perusteltava ratkaisu ja säilytettävä ratkaisua koskeva asiakirja

- kehittämistyöryhmä ei näe, että entisiä suosituksia olisi tarvetta muuttaa, mitään uutta ei ole tiedossa, mitään tarkkaa ohjetta eri omaisuuslajien ja eri tilanteiden varalle ei voida tehdä; aina tavoite löytää omaisuuden omistaja, joka päättää hävitetäänkö tai jolle omaisuus voidaan lähettää, jos ei hae
- korostetaan edelleen, että varmistettava, että ei synny sellaisia tilanteita, joissa päämiehen omaisuutta jää toimistoon.

4. Lainhuudon hakeminen/palkkio

Kysymys: Voiko edunvalvoja periä erityiskorvausta, jos hakee itse lainhuudon päämiehelle?

- Työryhmän näkemys: ei lähtökohtaisesti voi, sillä yleensä ei vaadi erityistä ammattitaitoa tai huomattavaa työmäärää. Ei myöskään lisämaksuperustetta.
- Pitääkö edunvalvojan hoitaa itse lainhuudon hakeminen? Pitääkö palkkiota alentaa siksi, että käyttänyt ja maksanut ulkopuolisen palvelun päämiehen varoista?
- Työryhmän pohdinta:
  - voidaanko määritellä, mitkä kaikki oikeustoimet on hoidettava itse ja mihin voi hankkia päämiehelle asiantuntevaa apua
  - voiko yleistä edunvalvojaa ja yksityistä erottaa vaatimuksia asetettaessa
  - laki: edunvalvojalla on kelpoisuus edustaa...
  - laki ei kai määrittele mitä oikeustoimia pitää itse tehdä, voi edustaa ja valvottava, että tarpeelliset toimet tehdään
  - palkkiolla ei asetuksen mukaan ole liittymää toimenpiteisiin pl. lisämaksut
  - nähtiin, että kyse ei olisi palkkioasiasta vaan siitä, onko tehtävää hoidettu päämiehen edun mukaisesti ja siten ratkaistavissa viime kädessä moite-oikeudenkäynnissä.

5. Holhousviranomaisen terveisiä

- Huomautus vanhentuneesta edunvalvontapalkkiosta, velan yleinen vanhentumisaika on 3 vuotta, tulkitsevat, että alkaa kulua kultakin vuodelta, ei edunvalvonnan päättymisestä.
- Katkaisutoimet pitäisi kohdistaa päämieheen ja DVV:n tulkinnan mukaan edunvalvoja on esteellinen ottamaan vastaan eli haettava sijainen.
- Vanhenemisesta ei ole tiedossa ennakkopäätöstä tai oikeuskirjallisuutta eli muitakin tulkintoja mahdollista tehdä, viime kädessä tuomioistuimien ratkaisee asian.
- Tilihuomautuksia on nyt yhteensä 2233, joista 764 vaatii toimenpiteitä; kotivakuutuksesta kysytty yli 470 kertaa, hoitotuesta 29, asumistuesta 36, palkkioista 458 (liikamaksua, väärä perusmaksu, omassa käytössä asunto, tilissä vanhaa omaisuutta).
- DVV muistuttaa, että lupahakemukset tulee lähettää Edvardista, ei sähköpostilla.

6. Edunvalvonnan foorumi

Edunvalvonnan Foorumin ohjausryhmän edustajat Hietamies ja Seppänen kertoivat Foorumin toiminnasta ja raportoivat kehittämistyöryhmälle toimeksiantonsa mukaisesti työstään ja käytiin keskustelua toimintatavoista:

- Piirien johtajien asettama ohjausryhmä, jonka alla eri ryhmiä.
- OPV aloittaa 1.1.2025, YEV:n kehittämistyöryhmän toimikausi päättyy siihen ja ilmeisesti myös foorumin toimeksianto; OPV organisoisi haluamallaan tavalla kehittämistyön ja Foorumin työn, tänä vuonna ei ole järkevää tehdä uusia avauksia.

- Foorumi ja kaikki työntekijät voivat laittaa kehittämistyöryhmälle kysymyksiä ja aloitteita, muodollisia reittejä ei ole määritelty eikä sitä nähty tarpeelliseksi.
- Foorumissa kollegiaalinen tuki käytännön haasteisiin ja työhön, YEV kehry ei niinkään ota kantaa yksittäisiin tapauksiin vaan yleistä merkitystä oleviin linjauksiin ja etenkin DVV:n yhteistyön huomioiden.
- Foorumissa erityisesti virkavastuu, oikeudenkäynnit, vahingonkorvaukset ovat aiheuttaneet epätietoisuutta ja toivottu koulutusta erilaisiin tilanteisiin.
- Koulutusta järjestetty 10.10.2023 ”Virkamiesvastuu”, jossa:
  - ”Virkamiehen henkilökohtainen vahingonkorvausvastuu” Suvianna Hakalehto, Oikeustieteen professori ja Antti Nukari, lakimies, Valtiokonttori
  - ”Työntekijän tuki oikeudenkäyntiprosessissa” Heidi Nurmi, yleinen edunvalvoja, Nina Solas-Iloniemi, johtava julkinen oikeusavustaja
  - Virkamiehen oikeudenkäyntikulut; Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annettu laki (269/1974).
  - Koulutus tallennettu ja viety OAEV-sektorin tallenteet -sivustolle eOppivan Moodleen. Kurssiavain: oaev-koulutus
- Foorumin ryhmissä mukana koulutusyksikön edustaja, joten tieto sinne kulkenut.
- Yhteydenpito Foorumin ja kehittämistyöryhmän välillä matalalla kynnyksellä, pidetään vain huolta, että ei tehdä päällekkäistä työtä.

7. Tiedoksi

Hyvil ja Kuntaliitto järjestäneet ”Omaisettomien” vainajien hautausasioita käsittelevän viranomaistapaamisen 18.1.

- asia tullut akuutiksi hyvinvointialueiden aloitettua: hautaustoimilain mukaan kunta vastaa viime kädessä hautauksesta mutta mahdollisia kuluja on korvattu harkinnanvaraisena toimeentulotukena, ja se on siirtynyt hyvinvointialueille
- eri tahot kaipaavat muutoksia, ohjeita, yhdenmukaisuutta ja keskustelua myös edunvalvojan velvollisuuksista ja osuudesta
- holhoustoimilaki 59§ 2momentti, PK 18:4 § ja hautaustoimilaki ovat määrittäneet yleisen edunvalvojan toimintaa, lisäksi kehryn suositukset käsikirjassa
- viranomaisyhteistyö jatkuu pohtimalla, onko ja millaiset muutokset lainsäädäntöön tarpeellisia.